

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — पद पाठः

द्वितीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः

इष्टिविधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । प्रजा इति प्र—जाः । असृजत् । ताः । सृष्टाः । इन्द्राग्नी इतीन्द्र—
अग्नी । अपेति । अगूहताम् । सः । अचायत् । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । इन्द्राग्नी इतीन्द्र—
अग्नी । वै । मे । प्रजा इति प्र—जाः । अपेति । अघुर्बताम् । इति । सः । एतम् । ऐन्द्राग्नमि-
त्यैन्द्र—अग्नम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । अपश्यत् । तम् । निरिति । अवपत् ।
तौ । अस्मै । प्रजा इति प्र—जाः । प्रेति । असाधयताम् । इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी । वै । एतस्य ।
प्रजामिति प्र—जाम् । अपेति । गूहत् । यः । अलम् । प्रजाया इति प्र—जायै । सन्न । प्रजामिति
प्र—जाम् । न । विन्दते । ऐन्द्राग्नमित्यैन्द्र—अग्नम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् ।
निरिति । वपेत् । प्रजाकाम इति प्रजा—कामः । इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी । १ (५०) ॥ [१] ॥
एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । तौ । एव । अस्मै । प्रजामिति प्र—
जाम् । प्रेति । साधयतः । विन्दते । प्रजामिति प्र—जाम् । ऐन्द्राग्नमित्यैन्द्र—अग्नम् । एकाद-
शकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । स्पर्द्धमानः । ख्वेत्रे । वा । सजातेष्विति
स—जातेषु । वा । इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति ।
धावति । ताभ्याम् । एव । इन्द्रियम् । वीर्यम् । भ्रातृव्यस्य । वृद्धे । वीति । पाप्मना । भ्रातृव्येण ।
जयते । अपेति । वै । एतस्मात् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । क्रामति । यः । सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम् ।
उपप्रयातीत्युप—प्रयाति । ऐन्द्राग्नमित्यैन्द्र—अग्नम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् ।

निरिति। २ (५०) ॥ [२] ॥ वपेत्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। उपप्रयास्यन्नित्युप—प्रयास्यन्न।
 इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी। एव। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तौ।
 एव। अस्मिन्न। इन्द्रियम्। वीर्यम्। धत्तः। सह। इन्द्रियेण। वीर्येण। उप। प्रेति। याति।
 जयति। तम्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। वीति। वै। एषः। इन्द्रियेण। वीर्येण। ऋद्ध्यते। यः।
 संग्राममिति सं—ग्रामम्। जयति। ऐन्द्राग्नमित्यैन्द्र—अग्नम्। एकादशकपालमित्येकादश—
 कपालम्। निरिति। वपेत्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। जित्वा। इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी। एव।
 स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तौ। एव। अस्मिन्न। इन्द्रियम्। वीर्यम्।
 ३ (५०) ॥ [३] ॥ धत्तः। न। इन्द्रियेण। वीर्येण। वीति। ऋद्ध्यते। अपेति। वै। एतस्मात्।
 इन्द्रियम्। वीर्यम्। क्रामति। यः। एति। जनताम्। ऐन्द्राग्नमित्यैन्द्र—अग्नम्। एकादशकपा-
 लमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। जनताम्। एष्यन्न। इन्द्राग्नी इतीन्द्र—अग्नी। एव।
 स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तौ। एव। अस्मिन्न। इन्द्रियम्। वीर्यम्।
 धत्तः। सह। इन्द्रियेण। वीर्येण। जनताम्। एति। पौष्णम्। चरुम्। अनु। निरिति। वपेत्।
 पूषा। वै। इन्द्रियस्य। वीर्यस्य। अनुप्रदातेत्यनु—प्रदाता। पूषणम्। एव। ४ (५०) ॥ [४] ॥
 स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मै। इन्द्रियम्। वीर्यम्।
 अनु। प्रेति। यच्छति। र्ष्वैत्रपत्यमिति र्ष्वैत्र—पत्यम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। जनताम्।
 आगत्येत्या—गत्य। इयम्। वै। र्ष्वैत्रस्य। पतिः। अस्याम्। एव। प्रतीति। तिष्ठति। ऐन्द्रा-
 ग्नमित्यैन्द्र—अग्नम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। उपरिष्ठात्। निरिति। वपेत्।
 अस्याम्। एव। प्रतिष्ठायेति प्रति—स्थाय। इन्द्रियम्। वीर्यम्। उपरिष्ठात्। आत्मन्न। धत्ते
 ॥ [५] ॥

(प्रजाकाम इन्द्राग्नी उपप्रयात्यैन्द्राग्नमेकादशकपालं नि वीर्यं पूषणमे वै कान्नचत्वारिंशच्च)

॥ १ ॥

★

अग्नये। पथिकृत इति पथि—कृते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति।
 वपेत्। यः। दृशपूर्णमासयाजीति दृशपूर्णमास—याजी। सन्न। अमावास्यामित्यमा—
 वास्याम्। वा। पौर्णमासीमिति पौर्ण—मासीम्। वा। अतिपादयेदित्यति—पादयेत्। पथः।

वै। एषः। अधीति। अपथेन। एति। यः। दृशपूर्णमासयाजीति दृशपूर्णमास—याजी। सन्न।
 अमावास्यामित्यमा—वास्याम्। वा। पौर्णमासीमिति पौर्ण—मासीम्। वा। अतिपादयती-
 त्यति—पादयति। अग्निम्। एव। पथिकृतमिति पथि—कृतम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग-
 धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्। अपथात्। पन्थाम्। अपीति। नयति। अनङ्गान्।
 दख्विणा। वही। हि। एषः। समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै। अग्नये। व्रतपतय इति व्रत-
 पतये। ६ (५०) ॥ [६] ॥ पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्।
 यः। आहिताग्निरित्याहित—अग्निः। सन्न। अव्रत्यम्। इव। चरेत्। अग्निम्। एव। व्रतपति-
 मिति व्रत—पतिम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्।
 व्रतम्। एति। लभयति। व्रत्यः। भवति। अग्नये। रख्वोघ्न इति रख्वः—घ्ने। पुरोडाशम्।
 अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। यम्। रख्वांसि। सचेरन्न। अग्निम्। एव।
 रख्वोहणमिति रख्वः—हनम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः।
 एव। अस्मात्। रख्वांसि। अपेति। हन्ति। निशितायामिति नि—शितायाम्। निरिति।
 वपेत्। ७ (५०) ॥ [७] ॥ निशितायामिति नि—शितायाम्। हि। रख्वांसि। प्रेरत इति प्र-
 ईरते। संप्रेर्णानीति सं—प्रेर्णीनि। एव। एनानि। हन्ति। परिश्रित इति परि—श्रिते। याजयेत्।
 रख्वसाम्। अनन्ववचारायेत्यननु—अवचाराय। रख्वोघ्नी इति रख्वः—घ्नी। याज्यानुवाक्ये
 इति याज्या—अनुवाक्ये। भवतः। रख्वसाम्। स्तृत्यै। अग्नये। रुद्रवत इति रुद्र—वते। पुरो-
 डाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। अभिचरन्नित्यभि—चरन्न। एषा।
 वै। अस्य। घोरा। तनूः। यत्। रुद्रः। तस्मै। एव। एनम्। एति। वृश्चति। ताजक्। आर्तिम्।
 एति। ऋच्छति। अग्नये। सुरभिमत् इति सुरभि—मते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—
 कपालम्। निरिति। वपेत्। यस्य। गावः। वा। पुरुषाः। ८ (५०) ॥ [८] ॥ वा। प्रमीयेरन्निति
 प्र—मीयेरन्न। यः। वा। बिभीयात्। एषा। वै। अस्य। भेषज्या। तनूः। यत्। सुरभिमतीति
 सुरभि—मती। तया। एव। अस्मै। भेषजम्। करोति। सुरभिमत् इति सुरभि—मते। भवति।
 पूतीगन्धस्येति पूति—गन्धस्य। अपहत्या इत्यप—हत्यै। अग्नये। रखामवत इति रखाम—
 वते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। सङ्ग्राम इति सं—ग्रामे।

सय्येत्त इति सं—यत्ते। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। एव। एनम्। शमयित्वा। परान्। अभि।
निरिति। दिशति। यम्। अवरेषाम्। विच्छन्ति। जीवति। सः। यम्। परेषाम्। प्रेति। सः।
मीयते। जयति। तम्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। ९ (५०) ॥ [९] ॥ अभीति। वै। एषः।
एतान्। उच्यति। येषाम्। पूर्वापरा इति पूर्व—अपराः। अन्वञ्चः। प्रमीयन्त इति प्र—मीयन्ते।
पुरुषाहुतिरिति पुरुष—आहुतिः। हि। अस्य। प्रियतमेति प्रिय—तमा। अग्नये। र्षामवत इति
र्षाम—वते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। भागधेयेनेति
भाग—धेयेन। एव। एनम्। शमयति। न। एषाम्। पुरा। आयुषः। अपरः। प्रेति। मीयते।
अभीति। वै। एषः। एतस्य। गृहान्। उच्यति। यस्य। गृहान्। दहति। अग्नये। र्षामवत इति
र्षाम—वते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। भागधेयेनेति
भाग—धेयेन। एव। एनम्। शमयति। न। अस्य। अपरम्। गृहान्। दहति ॥ [१०] ॥

(व्रतपतये निशितायां निर्वपेत् पुरुषाः संग्रामं न चत्वारि च)

॥ २ ॥

★

अग्नये। कामाय। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। यम्।
कामः। न। उपनमेदित्युप—नमेत्। अग्निम्। एव। कामम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—
धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्। कामेन। समिति। अर्द्धयति। उपेति। एनम्।
कामः। नमति। अग्नये। यविष्ठाय। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति।
वपेत्। स्पर्द्धमानः। र्षेत्रे। वा। सजातेष्विति स—जातेषु। वा। अग्निम्। एव। यविष्ठम्।
स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तेन। एव। इन्द्रियम्। वीर्यम्। भ्रातृ-
व्यस्य। ११ (५०) ॥ [११] ॥ युवते। वीति। पाप्मना। भ्रातृव्येण। जयते। अग्नये। यवि-
ष्ठाय। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। अभिचर्यमाण इत्यभि—
चर्यमाणः। अग्निम्। एव। यविष्ठम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः।
एव। अस्मात्। रक्षांसि। यवयति। न। एनम्। अभिचरन्नित्यभि—चरन्न। स्तृणुते। अग्नये।
आयुष्मते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। यः। कामयेत।
सर्वम्। आयुः। इयाम्। इति। अग्निम्। एव। आयुष्मन्तम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन।

उपेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । अ॒स्मिन्न॑ । १२ (५०) ॥ [१२] ॥ आ॒युः । द॒धाति॑ । सर्व॑म् । आ॒युः ।
 ए॒ति । अ॒ग्नये॑ । जा॒तवे॑दस इति जा॒त—वे॒दसे॑ । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् ।
 नि॒रिति॑ । व॒पेत् । भू॒तिकाम॑ इति भू॒ति—का॒मः । अ॒ग्निम् । ए॒व । जा॒तवे॑दसमिति जा॒त—वे॒दस॑म् ।
 स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति भा॒ग—धे॑येन । उपेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । ए॒नम् । भू॒तिम् । ग॒मय॑ति ।
 भ॒वति॑ । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । रु॒क्मते॑ । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् ।
 रु॒क्माम॑ इति रु॒क्—का॒मः । अ॒ग्निम् । ए॒व । रु॒क्मन्त॑म् । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति भा॒ग—धे॑येन ।
 उपेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । अ॒स्मिन्न॑ । रु॒चम् । द॒धाति॑ । रो॒चते॑ । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । ते॒जस्व॑ते । पु॒रो-
 डा॑शम् । १३ (५०) ॥ [१३] ॥ अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । ते॒जस्का॑म्
 इति ते॒जः—का॒मः । अ॒ग्निम् । ए॒व । ते॒जस्व॑न्तम् । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति भा॒ग—धे॑येन । उपेति॑ ।
 धा॒वति॑ । सः । ए॒व । अ॒स्मिन्न॑ । ते॒जः । द॒धाति॑ । ते॒जस्वी॑ । ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒ग्नये॑ । सा॒हन्त्या॑य ।
 पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । सी॒ख्षमा॑णः । अ॒ग्निम् । ए॒व ।
 सा॒हन्त्य॑म् । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति भा॒ग—धे॑येन । उपेति॑ । धा॒वति॑ । ते॒न । ए॒व । स॒हते॑ । यम् ।
 सी॒ख्षते ॥ [१४] ॥

(भ्रातृव्यस्या स्मिन् तेजस्वते पुरोडाशं मष्टात्रिंशच्च)

॥ ३ ॥

★

अ॒ग्नये॑ । अ॒न्नव॑त् इत्य॒न्न—व॒ते । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ ।
 व॒पेत् । यः । का॒मये॑त् । अ॒न्नवा॑नित्य॒न्न—वा॒न् । स्या॑म् । इति॑ । अ॒ग्निम् । ए॒व । अ॒न्नव॑न्त॒मित्य॑न्न—
 व॒न्तम् । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति भा॒ग—धे॑येन । उपेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । ए॒नम् । अ॒न्नव॑न्त॒-
 मित्य॑न्न—व॒न्तम् । क॒रोति॑ । अ॒न्नवा॑नित्य॒न्न—वा॒न् । ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒ग्नये॑ । अ॒न्ना॒दाये॑त्य॒न्न—
 अ॒दाय॑ । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । यः । का॒मये॑त् । अ॒न्ना॒द
 इत्य॑न्न—अ॒दः । स्या॑म् । इति॑ । अ॒ग्निम् । ए॒व । अ॒न्ना॒दमि॑त्य॒न्न—अ॒दम् । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति
 भा॒ग—धे॑येन । उपेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । ए॒नम् । अ॒न्ना॒दमि॑त्य॒न्न—अ॒दम् । क॒रोति॑ । अ॒न्ना॒द
 इत्य॑न्न—अ॒दः । १५ (५०) ॥ [१५] ॥ ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒ग्नये॑ । अ॒न्नप॑तय इत्य॒न्न—प॑तये । पु॒रो-
 डा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पाल॒मित्य॑ष्टा—क॒पालम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । यः । का॒मये॑त् । अ॒न्नप॑तिरित्य॒न्न—

पतिः। स्याम्। इति। अग्निम्। एव। अन्नपतिमित्यन्न—पतिम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—
 धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्। अन्नपतिमित्यन्न—पतिम्। करोति। अन्नपतिरि-
 त्यन्न—पतिः। एव। भवति। अग्नये॑। पवमानाय। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्।
 निरिति। वपेत्। अग्नये॑। पावकाय॑। अग्नये॑। शुचये॑। ज्योगामयावीति ज्योक्—आमयावी।
 यत्। अग्नये॑। पवमानाय। निर्वपतीति निः—वपति। प्राणमिति प्र—अनम्। एव। अस्मिन्न।
 तेन। दधाति। यत्। अग्नये॑। १६ (५०) ॥ [१६] ॥ पावकाय॑। वाचम्। एव। अस्मिन्न।
 तेन। दधाति। यत्। अग्नये॑। शुचये॑। आयुः। एव। अस्मिन्न। तेन। दधाति। उत। यदि।
 इतासुरितीत—असुः। भवति। जीवति। एव। एताम्। एव। निरिति। वपेत्। चरुषुष्काम इति
 चरुषुः—कामः। यत्। अग्नये॑। पवमानाय। निर्वपतीति निः—वपति। प्राणमिति प्र—अनम्।
 एव। अस्मिन्न। तेन। दधाति। यत्। अग्नये॑। पावकाय॑। वाचम्। एव। अस्मिन्न। तेन। दधाति।
 यत्। अग्नये॑। शुचये॑। चरुषुः। एव। अस्मिन्न। तेन। दधाति। १७ (५०) ॥ [१७] ॥ उत।
 यदि। अन्धः। भवति। प्रेति। एव। पश्यति। अग्नये॑। पुत्रवत् इति पुत्र—वते। पुरोडाशम्।
 अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। इन्द्राय। पुत्रिणे॑। पुरोडाशम्। एकादश-
 कपालमित्येकादश—कपालम्। प्रजाकाम इति प्रजा—कामः। अग्निः। एव। अस्मै। प्रजा-
 मिति प्र—जाम्। प्रजनयतीति प्र—जनयति। वृद्धाम्। इन्द्रः। प्रेति। यच्छति। अग्नये॑। रस-
 वत् इति रस—वते। अजर्खीर इत्यज—र्खीरे। चरुम्। निरिति। वपेत्। यः। कामयेत।
 रसवानिति रस—वान्। स्याम्। इति। अग्निम्। एव। रसवन्तमिति रस—वन्तम्। स्वेन।
 भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्। रसवन्तमिति रस—वन्तम्।
 करोति। १८ (५०) ॥ [१८] ॥ रसवानिति रस—वान्। एव। भवति। अजर्खीर इत्यज—
 र्खीरे। भवति। आग्नेयी॑। वै। एषा। यत्। अजा। सारुषादिति स—अरुषात्। एव। रसम्।
 अवेति। रुन्धे। अग्नये॑। वसुमत इति वसु—मते। पुरोडाशम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्।
 निरिति। वपेत्। यः। कामयेत। वसुमानिति वसु—मान्। स्याम्। इति। अग्निम्। एव। वसुम-
 न्तमिति वसु—मन्तम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्।
 वसुमन्तमिति वसु—मन्तम्। करोति। वसुमानिति वसु—मान्। एव। भवति। अग्नये॑। वाज-

सृ॒त इति॑ वाज—सृ॒ते। पुरो॑डाशम्। अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा—क॒पा॒लम्। निरिति॑। व॒पेत्। स॒ङ्ग्राम॑
इति॑ सं—ग्रा॒मे। स॒य्य॑त्त इति॑ सं—य॒त्ते। वाज॑म्। १९ (५०) ॥ [१९] ॥ वै। ए॒षः। सि॒सी॒रु॒षति॑। यः। स॒ङ्ग्राम॑मिति॑ सं—ग्रा॒मम्। जिगी॑षति। अ॒ग्निः। खलु॑। वै। दे॒वाना॑म्। वा॒ज॒सृदि॑ति
वाज—सृ॒त। अ॒ग्निम्। ए॒व। वा॒ज॒सृ॒तमि॑ति वाज—सृ॒तम्। स्वेन॑। भा॒ग॒धेये॑नेति॑ भाग—धेये॑न।
उपेति॑। धा॒वति॑। धाव॑ति। वाज॑म्। हन्ति॑। वृ॒त्रम्। जय॑ति। तम्। स॒ङ्ग्राम॑मिति॑ सं—ग्रा॒मम्।
अथो॑ इति॑। अ॒ग्निः। इ॒व। न। प्र॒ति॒धृष॑ इति॑ प्र॒ति—धृषे॑। भ॒वति॑। अ॒ग्नये॑। अ॒ग्निव॑त इत्य॒ग्नि—
वते॑। पुरो॑डाशम्। अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा—क॒पा॒लम्। निरिति॑। व॒पेत्। यस्य॑। अ॒ग्नौ। अ॒ग्निम्।
अ॒भ्यु॒द्धरे॑युरित्य॒भि—उ॒द्धरे॑युः। निर्दि॑ष्टभा॒ग इति॑ निर्दि॑ष्ट—भा॒गः। वै। ए॒तयोः॑। अ॒न्यः। अ॒नि॒र्दि॑ष्टभा॒ग इत्य॒निर्दि॑ष्ट—भा॒गः। अ॒न्यः। तौ। सं॒भव॑न्ता॒विति॑ सं—भव॑न्तौ। यज॑मानम्। २०
(५०) ॥ [२०] ॥ अ॒भि। स॒मिति॑। भ॒वतः॑। सः। ई॒श्वरः॑। आ॒र्तिम्। आ॒र्तो॒रित्या॑—अ॒र्तोः॑।
यत्। अ॒ग्नये॑। अ॒ग्निव॑त इत्य॒ग्नि—वते॑। निर्व॑पतीति॑ निः—व॒पति॑। भा॒ग॒धेये॑नेति॑ भाग—धेये॑न।
ए॒व। ए॒नौ। श॒मय॑ति। न। आ॒र्तिम्। ए॒ति। ऋ॒च्छति॑। यज॑मानः। अ॒ग्नये॑। ज्योति॑ष्मते। पुरो॑
डाशम्। अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा—क॒पा॒लम्। निरिति॑। व॒पेत्। यस्य॑। अ॒ग्निः। उ॒द्धृत॑ इत्यु॒त—
ह॒तः। अ॒हुते॑। अ॒ग्निहो॑त्र इत्य॒ग्नि—हो॑त्रे। उ॒द्वाये॑दित्यु॒त—वा॒येत्। अ॒परः। आ॒दी॒प्येत्या॑—दी॒प्य॑।
अ॒नू॒द्धृत्य॑ इत्य॒नु—उ॒द्धृत्यः॑। इति॑। आ॒हुः। तत्। तथा॑। न। का॒र्यम्। यत्। भा॒ग॒धेय॑मिति॑
भा॒ग—धेय॑म्। अ॒भीति॑। पूर्वे॑। उ॒द्भि॒यत॑ इत्यु॒त—हि॒यते॑। किम्। अ॒परः। अ॒भि। उ॒दिति॑। २१
(५०) ॥ [२१] ॥ हि॒येत॑। इति॑। ता॒नि। ए॒व। अ॒व॒र॒क्षा॒णा॒नीत्य॑व—र॒क्षा॒णा॒नि। स॒न्नि॒धाये॑ति॑
सं—नि॒धाय॑। म॒न्येत्। इ॒तः। प्र॒थ॒मम्। ज॒ज्ञे। अ॒ग्निः। स्वा॒त्। यो॒नेः। अ॒धीति॑। जा॒तवे॑दा इति॑
जा॒त—वे॒दाः॥ सः। गा॒य॒त्रि॒या। त्रि॒ष्टुभा॑। जग॑त्या। दे॒वेभ्यः॑। ह॒व्यम्। व॒हतु॑। प्र॒जा॒न॒न्निति॑ प्र—
जा॒न॒न्न॑। इति॑। छ॒न्दो॒भिरिति॑ छ॒न्दः—भिः॑। ए॒व। ए॒नम्। स्वा॒त्। यो॒नेः। प्रे॒ति॑। ज॒न॒यति॑। ए॒षः।
वा॒व। सः। अ॒ग्निः। इति॑। आ॒हुः। ज्योति॑ः। तु। वै। अ॒स्य॑। परा॑प॒तित॑मिति॑ परा॑—प॒तित॑म्।
इति॑। यत्। अ॒ग्नये॑। ज्योति॑ष्मते। निर्व॑पतीति॑ निः—व॒पति॑। यत्। ए॒व। अ॒स्य॑। ज्योति॑ः। परा॑
प॒तित॑मिति॑ परा॑—प॒तित॑म्। तत्। ए॒व। अ॒वेति॑। रु॒न्धे ॥ [२२] ॥

(करोत्यन्नादो दधाति यदग्नये शुचये चरुपुरेवास्मिन् तेन दधाति करोति वाजं यजमानं मु देवास्य षड्)

॥ ४ ॥

वैश्वानरम् । द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । वारुणम् । चरुम् । दधि-
क्रावृण इति दधि—क्रावृणो । चरुम् । अभिशस्यमान इत्यभि—शस्यमानः । यत् । वैश्वानरः ।
द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः । भवति । सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः । वै । अग्निः । वैश्वा-
नरः । सव्वथ्सरेणेति सं—वथ्सरेण । एव । एनम् । स्वदयति । अपेति । पापम् । वर्णम् । हते ।
वारुणेन । एव । एनम् । वरुणपाशादिति वरुण—पाशात् । मुञ्चति । दधिक्रावृणेति दधि—
क्रावृणा । पुनाति । हिरण्यम् । दख्विणा । पवित्रम् । वै । हिरण्यम् । पुनाति । एव । एनम् ।
आद्यम् । अस्य । अन्नम् । भवति । एताम् । एव । निरिति । वपेत् । प्रजाकाम इति प्रजा—कामः ।
सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः । २३ (५०) ॥ [२३] ॥ वै । एतस्य । अशान्तः । योनिम् । प्रजाया
इति प्र—जायै । पशूनाम् । निरिति । दहति । यः । अलम् । प्रजाया इति प्र—जायै । सन्न ।
प्रजामिति प्र—जाम् । न । विन्दते । यत् । वैश्वानरः । द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः ।
भवति । सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः । वै । अग्निः । वैश्वानरः । सव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम् ।
एव । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । शमयति । सः । अस्मै । शान्तः । स्वात् । योनैः । प्रजामिति
प्र—जाम् । प्रेति । जनयति । वारुणेन । एव । एनम् । वरुणपाशादिति वरुण—पाशात् । मुञ्चति ।
दधिक्रावृणेति दधि—क्रावृणा । पुनाति । हिरण्यम् । दख्विणा । पवित्रम् । वै । हिरण्यम् ।
पुनाति । एव । एनम् । २४ (५०) ॥ [२४] ॥ विन्दते । प्रजामिति प्र—जाम् । वैश्वानरम् । द्वाद-
शकपालमिति द्वादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । पुत्रे । जाते । यत् । अष्टकपाल इत्यष्टा—
कपालः । भवति । गायत्रिया । एव । एनम् । ब्रह्मवर्चसेनेति ब्रह्म—वर्चसेन । पुनाति । यत् । नव-
कपाल इति नव—कपालः । त्रिवृतेति त्रि—वृता । एव । अस्मिन्न । तेजः । दधाति । यत् । दश-
कपाल इति दश—कपालः । विराजेति वि—राजा । एव । अस्मिन्न । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् ।
दधाति । यत् । एकादशकपाल इत्येकादश—कपालः । त्रिष्टुभा । एव । अस्मिन्न । इन्द्रियम् ।
दधाति । यत् । द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः । जगत्या । एव । अस्मिन्न । पशून् । दधाति ।
यस्मिन्न । जाते । एताम् । इष्टिम् । निर्वपतीति निः—वपति । पूतः । २५ (५०) ॥ [२५] ॥
एव । तेजस्वी । अन्नाद इत्यन्न—अदः । इन्द्रियावी । पशुमानिति पशु—मान् । भवति । अवेति ।

वै। एषः। सुवर्गादिति सुवः—गात्। लोकात्। छिद्यते। यः। द्रुशपूर्णमासयाजीति द्रुशपूर्णमास—याजी। सन्न। अमावास्यामित्यमा—वास्याम्। वा। पौर्णमासीमिति पौर्ण—मासीम्। वा। अतिपादयतीत्यति—पादयति। सुवर्गायेति सुवः—गाय। हि। लोकाय। द्रुशपूर्णमासाविति द्रुश—पूर्णमासौ। इज्येते इति। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। अमावास्यामित्यमा—वास्याम्। वा। पौर्णमासीमिति पौर्ण—मासीम्। वा। अतिपाद्येत्यति—पाद्य। सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। सव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। एव। प्रीणाति। अथो इति। सव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। एव। अस्मै। उपेति। दधाति। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्य। समष्ट्या इति सं—अष्ट्यै। २६ (५०) ॥ [२६] ॥ अथो इति। देवताः। एव। अन्वारभ्येत्यनु—आरभ्य। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकम्। एति। वीरहेति वीर—हा। वै। एषः। देवानाम्। यः। अग्निम्। उद्वासयत इत्युत्—वासयते। न। वै। एतस्य। ब्राह्मणाः। ऋतायव इत्युत्—यवः। पुरा। अन्नम्। अरुषन्न। आग्नेयम्। अष्टकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। अग्निम्। उद्वासयिष्यन्नित्युत्—वासयिष्यन्न। यत्। अष्टकपाल इत्यष्टा—कपालः। भवति। अष्टारुषरेत्यष्टा—अरुषरा। गायत्री। गायत्रः। अग्निः। यावान्। एव। अग्निः। तस्मै। आतिथ्यम्। करोति। अथो इति। यथा। जनम्। यते। अवसम्। करोति। तादृक्। २७ (५०) ॥ [२७] ॥ एव। तत्। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। वैश्वानरः। भवति। द्वादश। मासाः। सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। खलु। वै। अग्नेः। योनिः। स्वाम्। एव। एनम्। योनिम्। गमयति। आद्यम्। अस्य। अन्नम्। भवति। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। मारुतम्। सप्तकपालमिति सप्त—कपालम्। ग्रामकाम इति ग्राम—कामः। आहवनीय इत्या—हवनीये। वैश्वानरम्। अधीति। श्रयति। गार्हपत्य इति गार्ह—पत्ये। मारुतम्। पापवस्यसस्येति पाप—वस्यसस्य। विधृत्या इति वि—धृत्यै। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। वैश्वानरः। भवति। द्वादश। मासाः। सव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। सव्वथ्सरेणेति सं—वथ्सरेण। एव। अस्मै। सजातानिति स—जातान्। च्यावयति। मारुतः। भवति। २८ (५०) ॥ [२८] ॥ मरुतः। वै। देवानाम्। विशः। देवविशे-

नेति देव—विशेन। एव। अस्मै। मनुष्यविशमिति मनुष्य—विशम्। अवेति। रुन्धे। सप्तकपाल
इति सप्त—कपालः। भवति। सप्तगणा इति सप्त—गणाः। वै। मरुतः। गणश इति गण—शः।
एव। अस्मै। सजातानिति स—जातान्। अवेति। रुन्धे। अनूच्यमान इत्यनु—उच्यमाने। एति।
सादयति। विशम्। एव। अस्मै। अनुवर्त्मानमित्यनु—वर्त्मानम्। करोति ॥ [२९] ॥

(प्रजाकामः सँव्वथ्सरः पुनात्येवैनं पूतः समष्ट्यै तादृङ् मारुतो भव त्येकान्न त्रिंशच्च)

॥ ५ ॥

आदित्यम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। उपप्रयास्यन्नित्युप—
प्रयास्यन्न। इयम्। वै। अदितिः। अस्याम्। एव। पूर्वे। प्रतीति। तिष्ठन्ति। वैश्वानरम्।
द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। आयतनमित्या—यतनम्। गत्वा।
सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। खलु।
वै। देवानाम्। आयतनमित्या—यतनम्। एतस्मात्। वै। आयतनादित्या—यतनात्। देवाः।
असुरान्। अजयन्न। यत्। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निर्वपतीति
निः—वपति। देवानाम्। एव। आयतन इत्या—यतने। यतते। जयति। तम्। सङ्ग्राममिति
सं—ग्रामम्। एतस्मिन्न। वै। एतौ। मृजाते इति। ३० (५०) ॥ [३०] ॥ यः। विद्विषाण-
योरिति वि—द्विषाणयोः। अन्नम्। अत्ति। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्।
निरिति। वपेत्। विद्विषाणयोरिति वि—द्विषाणयोः। अन्नम्। जग्ध्वा। सँव्वथ्सर इति सं—
वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। सँव्वथ्सरस्वदितमिति सँव्वथ्सर—स्वदितम्। एव। अत्ति।
न। अस्मिन्न। मृजाते इति। सँव्वथ्सरायेति सं—वथ्सराय। वै। एतौ। समिति। अमाते इति।
यौ। सममाते इति सं—अमाते। तयोः। यः। पूर्वः। अभिद्रुह्यतीत्यभि—द्रुह्यति। तम्। वरुणः।
गृह्णाति। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। सममानयोरिति
सं—अमानयोः। पूर्वः। अभिद्रुह्यतीत्यभि—द्रुह्यति। सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वा-
नरः। सँव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। एव। आत्वा। निर्वरुणमिति निः—वरुणम्। ३१ (५०)
॥ [३१] ॥ परस्तात्। अभीति। द्रुह्यति। न। एनम्। वरुणः। गृह्णाति। आव्यम्। वै। एषः।
प्रतीति। गृह्णाति। यः। अविम्। प्रतिगृह्णातीति प्रति—गृह्णाति। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति

द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। अविम्। प्रतिगृह्येति प्रति—गृह्य। सँव्वथ्सर इति सं—
 वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। सँव्वथ्सरस्वदितामिति सँव्वथ्सर—स्वदिताम्। एव। प्रतीति।
 गृह्णाति। न। आव्यम्। प्रतीति। गृह्णाति। आत्मनः। वै। एषः। मात्राम्। आप्नोति। यः।
 उभयादत्। प्रतिगृह्णातीति प्रति—गृह्णाति। अश्वम्। वा। पुरुषम्। वा। वैश्वानरम्। द्वादश-
 कपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। उभयादत्। ३२ (५०) ॥ [३२] ॥ प्रतिगृ-
 ह्येति प्रति—गृह्य। सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। सँव्वथ्सरस्वदितामिति
 सँव्वथ्सर—स्वदितम्। एव। प्रतीति। गृह्णाति। न। आत्मनः। मात्राम्। आप्नोति। वैश्वानरम्।
 द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। सनिम्। एष्यन्न। सँव्वथ्सर इति सं—
 वथ्सरः। वै। अग्निः। वैश्वानरः। यदा। खलु। वै। सँव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। जनतायाम्।
 चरति। अथ। सः। धनार्घ इति धन—अर्घः। भवति। यत्। वैश्वानरम्। द्वादशकपालमिति
 द्वादश—कपालम्। निर्वपतीति निः—वपति। सँव्वथ्सरसातामिति सँव्वथ्सर—साताम्। एव।
 सनिम्। अभि। प्रेति। च्यवते। दानकामा इति दान—कामाः। अस्मै। प्रजा इति प्र—जाः।
 भवन्ति। यः। वै। सँव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। ३३ (५०) ॥ [३३] ॥ प्रयुज्येति प्र—युज्य।
 न। विमुञ्चतीति वि—मुञ्चति। अप्रतिष्ठान इत्यप्रति—स्थानः। वै। सः। भवति। एतम्। एव।
 वैश्वानरम्। पुनः। आगत्येत्या—गत्यं। निरिति। वपेत्। यम्। एव। प्रयुङ्क्ते इति प्र—युङ्क्ते। तम्।
 भागधेयेनेति भाग—धेयेन। वीति। मुञ्चति। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। यया। रज्वा।
 उत्तमामित्युत्—तमाम्। गाम्। आजेटित्या—अजेत्। ताम्। भ्रातृव्याय। प्रेति। हिणुयात्।
 निरृतिमिति निः—रृतिम्। एव। अस्मै। प्रेति। हिणोति ॥ [३४] ॥

(मृजाते निर्वरुणं वपेदुभयादद् यो वै सँव्वथ्सरः षड्विंशच्च)

॥ ६ ॥

★

ऐन्द्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। पशुकाम इति पशु—कामः। ऐन्द्राः। वै। पशवः। इन्द्रम्।
 एव। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मै। पशून्। प्रेति।
 यच्छति। पशुमानिति पशु—मान्। एव। भवति। चरुः। भवति। स्वात्। एव। अस्मै। योनैः।
 पशून्। प्रेति। जनयति। इन्द्राय। इन्द्रियावत् इतीन्द्रिय—वते। पुरोडाशम्। एकादशकपाल-

मित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। पशुकाम इति पशु—कामः। इन्द्रियम्। वै। पशवः।
 इन्द्रम्। एव। इन्द्रियावन्तमितीन्द्रिय—वन्तम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति।
 धावति। सः। ३५ (५०) ॥ [३५] ॥ एव। अस्मै। इन्द्रियम्। पशून्। प्रेति। यच्छति। पशुमा-
 निति पशु—मान्। एव। भवति। इन्द्राय। घर्मवत इति घर्म—वते। पुरोडाशम्। एकादशकपा-
 लमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। ब्रह्मवर्चसकाम इति ब्रह्मवर्चस—कामः। ब्रह्मव-
 र्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। वै। घर्मः। इन्द्रम्। एव। घर्मवन्तमिति घर्म—वन्तम्। स्वेन। भाग-
 धेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मिन्। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्।
 दधाति। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। एव। भवति। इन्द्राय। अर्कवत इत्यर्क—वते। पुरो-
 डाशम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। अन्नकाम इत्यन्न—कामः।
 अर्कः। वै। देवानाम्। अन्नम्। इन्द्रम्। एव। अर्कवन्तमित्यर्क—वन्तम्। स्वेन। भागधेयेनेति
 भाग—धेयेन। ३६ (५०) ॥ [३६] ॥ उपेति। धावति। सः। एव। अस्मै। अन्नम्। प्रेति।
 यच्छति। अन्नाद इत्यन्न—अदः। एव। भवति। इन्द्राय। घर्मवत इति घर्म—वते। पुरोडाशम्।
 एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। इन्द्राय। इन्द्रियावत इतीन्द्रिय—
 वते। इन्द्राय। अर्कवत इत्यर्क—वते। भूतिकाम इति भूति—कामः। यत्। इन्द्राय। घर्मवत
 इति घर्म—वते। निर्वपतीति निः—वपति। शिरः। एव। अस्य। तेन। करोति। यत्। इन्द्राय।
 इन्द्रियावत इतीन्द्रिय—वते। आत्मानम्। एव। अस्य। तेन। करोति। यत्। इन्द्राय। अर्कवत
 इत्यर्क—वते। भूतः। एव। अन्नाद्य इत्यन्न—अद्ये। प्रतीति। तिष्ठति। भवति। एव। इन्द्राय। ३७
 (५०) ॥ [३७] ॥ अ॒होमुच इत्य॒हः—मुचे। पुरोडाशम्। एकादशकपालमित्येकादश—
 कपालम्। निरिति। वपेत्। यः। पाप्मना। गृहीतः। स्यात्। पाप्मा। वै। अ॒हः। इन्द्रम्। एव।
 अ॒होमुचमित्य॒हः—मुचेम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव।
 एनम्। पाप्मनः। अ॒हसः। मुञ्चति। इन्द्राय। वैमृधाय। पुरोडाशम्। एकादशकपालमित्ये-
 कादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। यम्। मृधः। अभीति। प्रवेपेरन्निति प्र—वेपेरन्न। राष्ट्राणि।
 वा। अभीति। समियुरिति सं—इयुः। इन्द्रम्। एव। वैमृधम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—
 धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मात्। मृधः। ३८ (५०) ॥ [३८] ॥ अपेति। हन्ति।

इन्द्राय । त्रात्रे । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । बद्धः । वा । परियत्त इति परि—यत्तः । वा । इन्द्रम् । एव । त्रातारम् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । एनम् । त्रायते । इन्द्राय । अर्काश्वमेधवत इत्यर्काश्वमेध—वते । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । यम् । महायज्ञ इति महा—यज्ञः । न । उपनमेदित्युप—नमेत् । एते इति । वै । महायज्ञस्येति महा—यज्ञस्य । अन्त्ये इति । तनू इति । यत् । अर्काश्वमेधावित्यर्क—अश्वमेधौ । इन्द्रम् । एव । अर्काश्वमेधवन्तमित्यर्काश्वमेध—वन्तम् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । अस्मै । अन्ततः । महायज्ञमिति महा—यज्ञम् । च्यावयति । उपेति । एनम् । महायज्ञ इति महा—यज्ञः । नमति ॥ [३९] ॥

(इन्द्रियावन्तः स्वेन भागधेयेनोप धावति सौ ऽर्कवन्तः स्वेन भागधेयेनैवेन्द्राया स्मान् मृधौ ऽस्मै सप्त च) ॥ ७ ॥

इन्द्राय । अन्वृजव इत्यनु—ऋजवे । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । ग्रामकाम इति ग्राम—कामः । इन्द्रम् । एव । अन्वृजुमित्यनु—ऋजुम् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । अस्मै । सजातानिति स—जातान् । अनुकानित्यनु—कान् । करोति । ग्रामी । एव । भवति । इन्द्राण्यै । चरुम् । निरिति । वपेत् । यस्य । सेना । असंशितेत्यसं—शिता । इव । स्यात् । इन्द्राणी । वै । सेनायै । देवता । इन्द्राणीम् । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सा । एव । अस्य । सेनाम् । समिति । श्यति । बल्वजान् । अपीति । ४० (५०) ॥ [४०] ॥ इद्धमे । समिति । नह्येत् । गौः । यत्र । अधिष्कन्नेत्यधि—स्कन्ना । न्यमेहदिति नि—अमेहत् । ततः । बल्वजाः । उदिति । अतिष्ठन् । गवाम् । एव । एनम् । न्यायमिति नि—आयम् । अपिनीयेत्यपि—नीय । गाः । वेदयति । इन्द्राय । मन्युमत इति मन्यु—मते । मनस्वते । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । सङ्ग्राम इति सं—ग्रामे । सय्यत्त इति सं—यत्ते । इन्द्रियेण । वै । मन्युना । मनसा । सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम् । जयति । इन्द्रम् । एव । मन्युमन्तमिति मन्यु—मन्तम् । मनस्वन्तम् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव ।

अस्मिन्न। इन्द्रियम्। मन्युम्। मनः। दधाति। जयति। तम्। ४१ (५०) ॥ [४१] ॥ सङ्ग्राम-
मिति सं—ग्रामम्। एताम्। एव। निरिति। वपेत्। यः। हतमना इति हत—मनाः। स्वयंपाप
इति स्वयं—पापः। इव। स्यात्। एतानि। हि। वै। एतस्मात्। अपक्रान्तानीत्यप—क्रान्तानि।
अथ। एषः। हतमना इति हत—मनाः। स्वयंपाप इति स्वयं—पापः। इन्द्रम्। एव। मन्युम-
न्तमिति मन्यु—मन्तम्। मनस्वन्तम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति।
सः। एव। अस्मिन्न। इन्द्रियम्। मन्युम्। मनः। दधाति। न। हतमना इति हत—मनाः।
स्वयंपाप इति स्वयं—पापः। भवति। इन्द्राय। दात्रे। पुरोडाशम्। एकादशकपालमित्येका-
दश—कपालम्। निरिति। वपेत्। यः। कामयेत। दानकामा इति दान—कामाः। मे। प्रजा
इति प्र—जाः। स्युः। ४२ (५०) ॥ [४२] ॥ इति। इन्द्रम्। एव। दातारम्। स्वेन। भागधेये-
नेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मै। दानकामा इति दान—कामाः। प्रजा
इति प्र—जाः। करोति। दानकामा इति दान—कामाः। अस्मै। प्रजा इति प्र—जाः। भवन्ति।
इन्द्राय। प्रदात्र इति प्र—दात्रे। पुरोडाशम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति।
वपेत्। यस्मै। प्रत्तम्। इव। सत्। न। प्रदीयेतेति प्र—दीयेत। इन्द्रम्। एव। प्रदातारमिति प्र—
दातारम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। अस्मै। प्रेति। दाप-
यति। इन्द्राय। सुत्राण इति सु—त्राणे। पुरोडाशम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्।
निरिति। वपेत्। अपरुद्ध इत्यप—रुद्धः। वा। ४३ (५०) ॥ [४३] ॥ अपरुद्ध्यमान इत्यप—
रुद्ध्यमानः। वा। इन्द्रम्। एव। सुत्रामाणमिति सु—त्रामाणम्। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—
धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव। एनम्। त्रायते। अनपरुद्ध इत्यनप—रुद्धः। भवति।
इन्द्रः। वै। सदृष्टिति स—दृष्ट्। देवताभिः। आसीत्। सः। न। व्यावृतमिति वि—आवृतम्।
अगच्छत्। सः। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपेति। अधावत्। तस्मै। एतम्। ऐन्द्रम्।
एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति। अवपत्। तेन। एव। अस्मिन्न। इन्द्रियम्।
अदधात्। शक्करी इति। याज्यानुवाक्ये इति याज्या—अनुवाक्ये। अकरोत्। वज्रः। वै। शक्करी।
सः। एनम्। वज्रः। भूत्यै। ऐन्ध्र। ४४ (५०) ॥ [४४] ॥ सः। अभवत्। सः। अबिभेत्। भूतः।
प्रेति। मा। ध्रुष्यति। इति। सः। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। पुनः। उपेति। अधावत्।

सः । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । शर्कर्याः । अधीति । रेवतीम् । निरिति । अमिमीत । शान्त्यै ।
अप्रदाहायेत्यप्र—दाहाय । यः । अलम् । श्रियै । सन्न । सदृष्टिति स—दृष्ट । समानैः । स्यात् ।
तस्मै । एतम् । ऐन्द्रम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । इन्द्रम् । एव ।
स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । अस्मिन्न । इन्द्रियम् । दधाति ।
रेवती । पुरोनुवाक्येति पुरः—अनुवाक्या । भवति । शान्त्यै । अप्रदाहायेत्यप्र—दाहाय । शर्करी ।
याज्या । वज्रः । वै । शर्करी । सः । एनम् । वज्रः । भूत्यै । इन्धे । भवति । एव ॥ [४५] ॥

(अपि तद् स्युर्वै न्य भवति चतुर्दश च)

॥ ८ ॥

★

आग्नावैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम् । एकादशकपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति ।
वपेत् । अभिचरन्नित्यभि—चरन्न । सरस्वती । आज्यभागेत्याज्य—भागा । स्यात् । बारुह-
स्पत्यः । चरुः । यत् । आग्नावैष्णव इत्याग्ना—वैष्णवः । एकादशकपाल इत्येकादश—कपालः ।
भवति । अग्निः । सर्वाः । देवताः । विष्णुः । यज्ञः । देवताभिः । च । एव । एनम् । यज्ञेन ।
च । अभीति । चरति । सरस्वती । आज्यभागेत्याज्य—भागा । भवति । वाक् । वै । सरस्वती ।
वाचा । एव । एनम् । अभीति । चरति । बारुहस्पत्यः । चरुः । भवति । ब्रह्म । वै । देवानाम् ।
बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । एनम् । अभीति । चरति । ४६ (५०) ॥ [४६] ॥ प्रतीति । वै ।
परस्तात् । अभिचरन्तमित्यभि—चरन्तम् । अभीति । चरन्ति । द्वेद्वे इति द्वे—द्वे । पुरोनुवाक्य
इति पुरः—अनुवाक्ये । कुर्यात् । अतीति । प्रयुक्त्या इति प्र—युक्त्यै । एतया । एव । यजेत ।
अभिचर्यमाण इत्यभि—चर्यमाणः । देवताभिः । एव । देवताः । प्रतिचरतीति प्रति—चरति ।
यज्ञेन । यज्ञम् । वाचा । वाचम् । ब्रह्मणा । ब्रह्म । सः । देवताः । च । एव । यज्ञम् । च । मद्ध्यतः ।
व्यवसर्पतीति वि—अवसर्पति । तस्य । न । कुतः । चन । उपाव्याध इत्युप—आव्याधः । भवति ।
न । एनम् । अभिचरन्नित्यभि—चरन्न । स्तुणुते । आग्नावैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम् । एकादश-
कपालमित्येकादश—कपालम् । निरिति । वपेत् । यम् । यज्ञः । न । ४७ (५०) ॥ [४७] ॥
उपनमेदित्युप—नमेत् । अग्निः । सर्वाः । देवताः । विष्णुः । यज्ञः । अग्निम् । च । एव । विष्णुम् ।
च । स्वेन । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपेति । धावति । तौ । एव । अस्मै । यज्ञम् । प्रेति ।

यच्छतः। उपेति। एनम्। यज्ञः। नमति। आग्नावैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम्। घृते। चरुम्। निरिति। वपेत्। चरुषुष्काम इति चरुषुः—कामः। अग्नेः। वै। चरुषुषा। मनुष्याः। वीति। पश्यन्ति। यज्ञस्य। देवाः। अग्निम्। च। एव। विष्णुम्। च। स्वेन। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तौ। एव। ४८ (५०) ॥ [४८] ॥ अस्मिन्न। चरुषुः। घत्तः। चरुषुष्मान्। एव। भवति। धेन्वै। वै। एतत्। रेतः। यत्। आज्यम्। अनडुहः। तण्डुलाः। मिथुनात्। एव। अस्मै। चरुषुः। प्रेति। जनयति। घृते। भवति। तेजः। वै। घृतम्। तेजः। चरुषुः। तेजसा। एव। अस्मै। तेजः। चरुषुः। अवेति। रुन्धे। इन्द्रियम्। वै। वीर्यम्। वृद्धे। भ्रातृव्यः। यजमानः। अयजमानस्य। अदध्वरकल्पामित्यदध्वर—कल्पाम्। प्रति। निरिति। वपेत्। भ्रातृव्ये। यजमाने। न। अस्य। इन्द्रियम्। ४९ (५०) ॥ [४९] ॥ वीर्यम्। वृद्धे। पुरा। वाचः। प्रवदितोरिति प्र—वदितोः। निरिति। वपेत्। यावती। एव। वाक्। ताम्। अप्रोदितामित्यप्र—उदिताम्। भ्रातृव्यस्य। वृद्धे। ताम्। अस्य। वाचम्। प्रवदन्तीमिति प्र—वदन्तीम्। अन्याः। वाचः। अनु। प्रेति। वदन्ति। ताः। इन्द्रियम्। वीर्यम्। यजमाने। दधति। आग्नावैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निरिति। वपेत्। प्रातस्स—वनस्येति प्रातः—सवनस्य। आकाल इत्या—काले। सरस्वती। आज्यभागेत्याज्य—भागा। स्यात्। बारुहस्पत्यः। चरुः। यत्। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। भवति। अष्टारुषरेत्यष्टा—अरुषरा। गायत्री। गायत्रम्। प्रातस्सवनमिति प्रातः—सवनम्। प्रातस्सवनमिति प्रातः—सवनम्। एव। तेन। आप्नोति। ५० (५०) ॥ [५०] ॥ आग्नावैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। माद्ध्यन्दिनस्य। सवनस्य। आकाल इत्या—काले। सरस्वती। आज्यभागेत्याज्य—भागा। स्यात्। बारुहस्पत्यः। चरुः। यत्। एकादशकपाल इत्येकादश—कपालः। भवति। एकादशारुषरेत्येकादश—अरुषरा। त्रिष्टुप्। त्रैष्टुभम्। माद्ध्यन्दिनम्। सवनम्। माद्ध्यन्दिनम्। एव। सवनम्। तेन। आप्नोति। आग्ना—वैष्णवमित्याग्ना—वैष्णवम्। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। तृती—यसवनस्येति तृतीय—सवनस्य। आकाल इत्या—काले। सरस्वती। आज्यभागेत्याज्य—भागा। स्यात्। बारुहस्पत्यः। चरुः। यत्। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। भवति।

द्वादशाखरेति द्वादश—अखरा। जगती। जागतम्। तृतीयसवनमिति तृतीय—सवनम्।
तृतीयसवनमिति तृतीय—सवनम्। एव। तेन। आप्नोति। देवताभिः। एव। देवताः। ५१
(५०) ॥ [५१] ॥ प्रतिचरतीति प्रति—चरति। यज्ञेन। यज्ञम्। वाचा। वाचम्। ब्रह्मणा।
ब्रह्म। कपालैः। एव। छन्दांसि। आप्नोति। पुरोडाशैः। सर्वनानि। मैत्रावरुणमिति मैत्रा—
वरुणम्। एककपालमित्येक—कपालम्। निरिति। वपेत्। वशायै। काले। या। एव। असौ।
भ्रातृव्यस्य। वशा। अनुबन्ध्येत्यनु—बन्ध्या। सो इति। एव। एषा। एतस्य। एककपाल
इत्येक—कपालः। भवति। न। हि। कपालैः। पशुम्। अरूहति। आमुम् ॥ [५२] ॥

(ब्रह्मणैवैनमभि चरति यज्ञो न तावेवाऽस्येन्द्रिय माप्नोति देवताः सप्तत्रिंशच्च)

॥ ९ ॥

★

असौ। आदित्यः। न। वीति। अरोचत। तस्मै। देवाः। प्रायश्चित्तिम्। ऐच्छन्न। तस्मै।
एतम्। सोमारौद्रमिति सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। अवपन्न। तेन। एव। अस्मिन्न। रुचम्।
अदधुः। यः। ब्रह्मवर्चसकाम इति ब्रह्मवर्चस—कामः। स्यात्। तस्मै। एतम्। सोमारौद्रमिति
सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। सोमम्। च। एव। रुद्रम्। च। स्वेन। भागधेये-
नेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। तौ। एव। अस्मिन्न। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्।
धत्तः। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। एव। भवति। तिष्यापूर्णमास इति तिष्या—पूर्णमासे।
निरिति। वपेत्। रुद्रः। ५३ (५०) ॥ [५३] ॥ वै। तिष्यः। सोमः। पूर्णमास इति पूर्ण—
मासः। सारखादिति स—अखात्। एव। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। अवेति। रुन्धे। परि-
श्रित इति परि—श्रिते। याजयति। ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म—वर्चसस्य। परिगृहीत्या इति परि—
गृहीत्यै। श्वेतायै। श्वेतवत्साया इति श्वेत—वत्सायै। दुग्धम्। मथितम्। आज्यम्। भवति।
आज्यम्। प्रोख्खणमिति प्र—उख्खणम्। आज्येन। मार्जयन्ते। यावत्। एव। ब्रह्मवर्चसमिति
ब्रह्म—वर्चसम्। तत्। सर्वम्। करोति। अतीति। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। क्रियते।
इति। आहुः। ईश्वरः। दुश्चर्मेति दुः—चर्मा। भवितोः। इति। मानवी इति। ऋचौ। धाय्ये इति।
कुर्यात्। यत्। वै। किम्। च। मनुः। अवदत्। तत्। भेषजम्। ५४ (५०) ॥ [५४] ॥ भेषजम्।
एव। अस्मै। करोति। यदि। विभीयात्। दुश्चर्मेति दुः—चर्मा। भविष्यामि। इति। सोमापौ-

ष्णामिति सोमा—पौष्णम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। सौम्यः। वै। देवतया। पुरुषः। पौष्णाः। पशवः। स्वया। एव। अस्मै। देवतया। पशुभिरिति पशु—भिः। त्वचम्। करोति। न। दुश्चर्मेति दुः—चर्मा। भवति। सोमारौद्रमिति सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। प्रजाकाम इति प्रजा—कामः। सोमः। वै। रेतोधा इति रेतः—धाः। अग्निः। प्रजानामिति प्र—जानाम्। प्रजनयितेति प्र—जनयिता। सोमः। एव। अस्मै। रेतः। दधाति। अग्निः। प्रजामिति प्र—जाम्। प्रेति। जनयति। विन्दते। ५५ (५०) ॥ [५५] ॥ प्रजामिति प्र—जाम्। सोमारौद्रमिति सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। अभिचरन्नित्यभि—चरन्न। सौम्यः। वै। देवतया। पुरुषः। एषः। रुद्रः। यत्। अग्निः। स्वायाः। एव। एनम्। देवतायै। निष्क्रीयेति निः—क्रीय। रुद्राय। अपीति। दधाति। ताजक्। आर्तिम्। एति। ऋच्छति। सोमारौद्रमिति सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। ज्योगामयावीति ज्योक्—आमयावी। सोमम्। वै। एतस्य। रसः। गच्छति। अग्निम्। शरीरम्। यस्य। ज्योक्। आमयति। सोमात्। एव। अस्य। रसम्। निष्क्रीणातीति निः—क्रीणाति। अग्नेः। शरीरम्। उत। यदि। ५६ (५०) ॥ [५६] ॥ इतासुरितीत—असुः। भवति। जीवति। एव। सोमारुद्रयोरिति सोमा—रुद्रयोः। वै। एतम्। ग्रसितम्। होता। निरिति। खिदति। सः। ईश्वरः। आर्तिम्। आतारिया—अर्तोः। अनङ्घान्। होत्रा। देयः। वह्निः। वै। अनङ्घान्। वह्निः। होता। वह्निना। एव। वह्निम्। आत्मानम्। स्पृणोति। सोमारौद्रमिति सोमा—रौद्रम्। चरुम्। निरिति। वपेत्। यः। कामयेत। स्वे। अस्मै। आयतन इत्या—यतने। भ्रातृव्यम्। जनयेयम्। इति। वेदिम्। परिगृह्येति परि—गृह्य। अर्द्धम्। उद्धन्यादित्युत्—हन्यात्। अर्द्धम्। न। अर्द्धम्। बरहिषः। स्तृणीयात्। अर्द्धम्। न। अर्द्धम्। इद्धमस्य। अभ्यादद्ध्यादित्यभि—आदद्ध्यात्। अर्द्धम्। न। स्वे। एव। अस्मै। आयतन इत्या—यतने। भ्रातृव्यम्। जनयति ॥ [५७] ॥

(रुद्रो भेषजं विन्दते यदि स्तृणीयादर्थं द्वादश च)

॥ १० ॥

★

ऐन्द्रम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। निरिति। वपेत्। मारुतम्। सप्तकपालमिति सप्त—कपालम्। ग्रामकाम इति ग्राम—कामः। इन्द्रम्। च। एव। मरुतः। च। स्वेन।

भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग—धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । ते॒ । ए॒व । अ॒स्मै॒ । स॒जा॒ता॒नि॒ति॒ स—जा॒ता॒न॒ ।
 प्रे॒ति॒ । य॒च्छ॒न्ति॒ । ग्रा॒मी॒ । ए॒व । भ॒व॒ति॒ । आ॒ह॒व॒नी॒य॒ इत्या॑—ह॒व॒नी॒ये॑ । ऐ॒न्द्रम् । अ॒धी॒ति॒ । श्र॒य॒ति॒ ।
 गा॒र॒ह॒प॒त्य॒ इति॒ गा॒र॒ह—प॒त्ये॒ । मा॒रु॒तम् । पा॒प॒व॒स्य॒स॒स्ये॒ति॒ पा॒प—व॒स्य॒स॒स्य॒ । वि॒धृत्या॒ इति॒
 वि—धृ॒त्यै॒ । स॒प्त॒क॒पा॒ल॒ इति॒ स॒प्त—क॒पा॒लः॒ । मा॒रु॒तः॒ । भ॒व॒ति॒ । स॒प्त॒ग॒णा॒ इति॒ स॒प्त—ग॒णाः॒ ।
 वै । म॒रु॒तः॒ । ग॒ण॒श॒ इति॒ ग॒ण—शः॒ । ए॒व । अ॒स्मै॒ । स॒जा॒ता॒नि॒ति॒ स—जा॒ता॒न॒ । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे॒ ।
 अ॒नू॒च्य॒मा॒न॒ इत्य॑नु—उ॒च्य॒मा॒ने॒ । ए॒ति॒ । सा॒द॒य॒ति॒ । वि॒श॑म् । ए॒व । ५८ (५०) ॥ [५८] ॥
 अ॒स्मै॒ । अ॒नु॒व॒र्त्मा॒न॒मि॒त्य॑नु—व॒र्त्मा॒न॒म् । क॒रो॒ति॒ । ए॒ता॒म् । ए॒व । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । यः॒ । का॒म॒ये॒त॒ ।
 र॒ख॒त्रा॒य॒ । च॒ । वि॒शे॒ । च॒ । स॒म॒द॒मि॒ति॒ स—म॒द॑म् । द॒द्ध्या॒म् । इति॒ । ऐ॒न्द्र॒स्य॒ । अ॒व॒द्य॒न्नित्य॑व—
 द्य॒न्न॒ । ब्रू॒या॒त् । इन्द्रा॑य॒ । अ॒न्वि॒ति॒ । ब्रू॒हि॒ । इति॒ । आ॒श्रा॒व्ये॒त्या॑—श्रा॒व्य॒ । ब्रू॒या॒त् । म॒रु॒तः॒ । य॒ज॒ ।
 इति॒ । मा॒रु॒त॒स्य॒ । अ॒व॒द्य॒न्नित्य॑व—द्य॒न्न॒ । ब्रू॒या॒त् । म॒रु॒द्ध्य॒ इति॒ म॒रु॒त—भ्यः॒ । अ॒न्वि॒ति॒ । ब्रू॒हि॒ ।
 इति॒ । आ॒श्रा॒व्ये॒त्या॑—श्रा॒व्य॒ । ब्रू॒या॒त् । इन्द्र॑म् । य॒ज॒ । इति॒ । स्वे॒ । ए॒व । ए॒भ्यः॒ । भा॒ग॒धे॒य॒ इति॒
 भा॒ग—धे॒ये॑ । स॒म॒द॒मि॒ति॒ स—म॒द॑म् । द॒धा॒ति॒ । वि॒तु॑ः॒हा॒णा॒ इति॒ वि—तु॑ः॒हा॒णाः॒ । ति॒ष्ठ॒न्ति॒ ।
 ए॒ता॒म् । ए॒व । ५९ (५०) ॥ [५९] ॥ नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । यः॒ । का॒म॒ये॒त॒ । क॒ल्पे॑र॒न्न॒ । इति॒ ।
 य॒था॒द॒व॒त॒मि॒ति॒ य॒था—दे॒व॒त॒म् । अ॒व॒दा॒ये॒त्य॑व—दा॒य॒ । य॒था॒दे॒व॒त॒मि॒ति॒ य॒था—दे॒व॒त॒म् । य॒जे॒त् ।
 भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग—धे॒ये॒न॒ । ए॒व । ए॒ना॒न् । य॒था॒य॒थ॒मि॒ति॒ य॒था—य॒थ॒म् । क॒ल्प॒य॒ति॒ । क॒ल्प॑न्ते॒ ।
 ए॒व । ऐ॒न्द्रम् । ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श—क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । वै॒श्व॒दे॒व॒मि॒ति॒ वै॒श्व—
 दे॒व॒म् । द्वा॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒ति॒ द्वा॒द॒श—क॒पा॒ल॒म् । ग्रा॒म॒का॒म॒ इति॒ ग्रा॒म—का॒मः॒ । इन्द्र॑म् । च॒ । ए॒व ।
 वि॒श्वान् । च॒ । दे॒वान् । स्वे॒न॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग—धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । ते॒ । ए॒व । अ॒स्मै॒ ।
 स॒जा॒ता॒नि॒ति॒ स—जा॒ता॒न॒ । प्रे॒ति॒ । य॒च्छ॒न्ति॒ । ग्रा॒मी॒ । ए॒व । भ॒व॒ति॒ । ऐ॒न्द्र॒स्य॒ । अ॒व॒दा॒ये॒त्य॑व—
 दा॒य॒ । वै॒श्व॒दे॒व॒स्ये॒ति॒ वै॒श्व—दे॒व॒स्य॒ । अ॒वे॒ति॒ । द्ये॒त् । अथ॑ । ऐ॒न्द्र॒स्य॒ । ६० (५०) ॥ [६०] ॥ उ॒प॒॒
 रि॒ष्टा॒त् । इन्द्रि॑येण॒ । ए॒व । अ॒स्मै॒ । उ॒भ॒य॒तः॒ । स॒जा॒ता॒नि॒ति॒ स—जा॒ता॒न॒ । प॒री॒ति॒ । गृ॒ह्णा॒ति॒ । उ॒पा॒॒
 धा॒य्य॒ पू॒र्व॒य॒मि॒त्यु॒पा॒धा॒य्य॒—पू॒र्व॒य॒म् । वा॒सः॒ । द॒खि॑षेणा॒ । स॒जा॒ता॒ना॒मि॒ति॒ स—जा॒ता॒ना॒म् । उ॒प॒॒
 हि॒त्या॒ इत्यु॑प॒—हि॒त्यै॒ । पृ॒श्नि॒यै॒ । दु॒ग्धे॒ । प्रै॒य॒ङ्ग॒व॒म् । च॒रु॒म् । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । म॒रु॒द्ध्य॒ इति॒ म॒रु॒त—
 भ्यः॒ । ग्रा॒म॒का॒म॒ इति॒ ग्रा॒म—का॒मः॒ । पृ॒श्नि॒यै॒ । वै । प॒य॒सः॒ । म॒रु॒तः॒ । जा॒ताः॒ । पृ॒श्नि॒यै॒ । प्रि॒य॒ङ्ग॒वः॒ ।

मा॒रुताः । खलु॑ । वै । दे॒वत॑या । स॒जा॒ता इति॑ स—जा॒ताः । म॒रुतः॑ । ए॒व । स्वेन॑ । भा॒गधे॑येनेति॑
 भा॒ग—धे॑येन॑ । उपेति॑ । धा॒वति॑ । ते । ए॒व । अ॒स्मै । स॒जा॒तानि॑ति स—जा॒तान् । प्रेति॑ । य॒च्छन्ति॑ ।
 ग्रा॒मी । ए॒व । भ॒वति॑ । प्रि॒यव॑ती इति॑ प्रि॒य—व॑ती । या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति॑ या॒ज्या—अनु॒वाक्ये॑ ॥ ६१
 (५०) ॥ [६१] ॥ भ॒वतः॑ । प्रि॒यम् । ए॒व । ए॒नम् । स॒माना॑नाम् । क॒रोति॑ । द्वि॒पदेति॑ द्वि—प॒दा ।
 पु॒रोनु॒वाक्येति॑ पु॒रः—अनु॒वाक्या॑ । भ॒वति॑ । द्वि॒पद॑ इति॑ द्वि—प॒दः । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । चतु॑-
 ष॒पदेति॑ चतुः—प॒दा । या॒ज्या । चतु॑ष॒पद॑ इति॑ चतुः—प॒दः । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । दे॒वा-
 सु॒रा इति॑ दे॒व—अ॒सुराः । स॒य्य॑त्ता इति॑ सं—य॒त्ताः । आ॒सन्न॑ । ते । दे॒वाः । मि॒थः । वि॒प्रि॒या इति॑
 वि—प्रि॒याः । आ॒सन्न॑ । ते । अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ । ज्यै॒ष्ठ्याय॑ । अति॑ष्ठमा॒नाः । चतु॑र्द्धेति॑ चतुः—धा ।
 वीति॑ । अ॒क्राम॑न् । अ॒ग्निः । वसु॑भिरिति॑ वसु—भिः । सोमः॑ । रु॒द्रैः । इन्द्रः॑ । म॒रुद्भिरिति॑ म॒रुत—
 भिः । वरु॑णः । आ॒दि॒त्यैः । सः । इन्द्रः॑ । प्र॒जाप॑तिमिति॑ प्र॒जा—प॑तिम् । उपेति॑ । अ॒धा॒वत् ।
 तम् । ६२ (५०) ॥ [६२] ॥ ए॒तया॑ । सं॒ज्ञान्येति॑ सं—ज्ञा॒न्या । अ॒याज॑येत् । अ॒ग्नये॑ । वसु॑मत॒
 इति॑ वसु—म॒ते । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा—क॒पा॒लम् । निरिति॑ । अ॒व॒पत् । सोमा॑य ।
 रु॒द्रव॑त् इति॑ रु॒द्र—व॑ते । च॒रुम् । इन्द्रा॑य । म॒रुत्व॑ते । पु॒रोडा॑शम् । ए॒काद॑शक॒पा॒लमित्ये॑का-
 द॒श—क॒पा॒लम् । वरु॑णाय । आ॒दि॒त्यव॑त् इत्या॒दि॒त्य—व॑ते । च॒रुम् । ततः॑ । वै । इन्द्र॑म् । दे॒वाः ।
 ज्यै॒ष्ठ्याय॑ । अ॒भि । स॒मिति॑ । अ॒जा॒नत॑ । यः । स॒मा॒नैः । मि॒थः । वि॒प्रि॒य इति॑ वि—प्रि॒यः । स्यात् ।
 तम् । ए॒तया॑ । सं॒ज्ञान्येति॑ सं—ज्ञा॒न्या । या॒जये॑त् । अ॒ग्नये॑ । वसु॑मत॒ इति॑ वसु—म॒ते । पु॒रोडा॑शम् ।
 अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा—क॒पा॒लम् । निरिति॑ । व॒पेत् । सोमा॑य । रु॒द्रव॑त् इति॑ रु॒द्र—व॑ते । च॒रुम् ।
 इन्द्रा॑य । म॒रुत्व॑ते । पु॒रोडा॑शम् । ए॒काद॑शक॒पा॒लमित्ये॑काद॒श—क॒पा॒लम् । वरु॑णाय । आ॒दि॒त्य-
 व॑त् इत्या॒दि॒त्य—व॑ते । च॒रुम् । इन्द्र॑म् । ए॒व । ए॒नम् । भू॒तम् । ज्यै॒ष्ठ्याय॑ । स॒मा॒नाः । अ॒भि ।
 स॒मिति॑ । जा॒नते॑ । वसि॑ष्ठः । स॒मा॒ना॑नाम् । भ॒वति॑ ॥ [६३] ॥

(विशमेव तिष्ठन्त्येतामे वाथैन्द्रस्य याज्यानुवाक्ये तं वरुणाय चतुर्दश च)

॥ ११ ॥

★

हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भ इति॑ हि॒र॒ण्य—ग॒र्भः । आ॒पः । ह॒ । यत् । प्र॒जाप॑त॒ इति॑ प्र॒जा—प॑ते ॥ सः । वे॒द ।
 पु॒त्रः । पि॒तर॑म् । सः । मा॒तर॑म् । सः । स॒नुः । भु॒वत् । सः । भु॒वत् । पुन॑र्म॒घ इति॑ पुनः—म॒घः ॥

सः। द्याम्। और्णोत्। अन्तरिख्वम्। सः। सुवः। सः। विश्वाः। भुवः। अभवत्। सः।
 एति। अभवत्॥ उदिति। उ। त्यम्। चित्रम्॥ सः। प्रलवदिति प्रल—वत्। नवीयसा। अग्ने।
 द्युम्नेन। स्र्यतेति सं—यता॥ बृहत्। ततन्थ। भानुना॥ नीति। काव्या। वेधसः। शश्वतः।
 कः। हस्ते। दधानः। ६४ (५०) ॥ [६४] ॥ नर्या। पुरूणि॥ अग्निः। भुवत्। रयिपतिरिति
 रयि—पतिः। रयीणाम्। सत्रा। चक्राणः। अमृतानि। विश्वा॥ हिरण्यपाणिमिति हिरण्य—
 पाणिम्। ऊतये। सवितारम्। उपेति। ह्ये॥ सः। चेत्ता। देवता। पदम्॥ वामम्। अद्य।
 सवितः। वामम्। उ। श्वः। दिवेदिव इति दिवे—दिवे। वामम्। अस्मभ्यमित्यस्म—भ्यम्।
 सावीः॥ वामस्य। हि। ख्वयस्य। देव। भूः। अया। धिया। वामभाज इति वाम—भाजः।
 स्याम्॥ बट्। इत्था। पर्वतानाम्। खिद्रम्। बिभर्षि। पृथिवि॥ प्रेति। या। भूमि। प्रव-
 त्वति। म्हा। जिनोषि। ६५ (५०) ॥ [६५] ॥ महिनि॥ स्तोमासः। त्वा। विचारिणीति वि—
 चारिणि। प्रतीति। स्तोभन्ति। अकुभिरित्यकु—भिः॥ प्रेति। या। वाजम्। न। हेषन्तम्।
 पेरुम्। अस्यसि। अर्जुनि॥ ऋदूदरेण। सख्या। सचेय। यः। मा। न। रिष्येत्। हर्यश्चेति
 हरि—अश्व। पीतः॥ अयम्। यः। सोमः। न्यघायीति नि—अघायि। अस्मे इति। तस्मै।
 इन्द्रम्। प्रतिरमिति प्र—तिरम्। एमि। अच्छ॥ आपान्तमन्युरित्यापान्त—मन्युः। तृपल-
 प्रभर्मेति तृपल—प्रभर्मा। धुनिः। शिमीवान्। शरुमानिति शरु—मान्। ऋजीषी॥ सोमः।
 विश्वानि। अतसा। वनानि। न। अर्वाक्। इन्द्रम्। प्रतिमानानीति प्रति—मानानि। देभुः॥
 प्रेति। ६६ (५०) ॥ [६६] ॥ सुवानः। सोमः। ऋतयुरित्यृत—युः। चिकेत। इन्द्राय। ब्रह्म।
 जमदग्निः। अर्चन्न॥ वृषा। यन्ता। असि। शवसः। तुरस्य। अन्तः। यच्छ। गृणते। धर्त्रम्।
 दृश्ह॥ सबाध इति स—बाधः। ते। मदम्। च। शुष्मयम्। च। ब्रह्म। नरः। ब्रह्मकृत इति
 ब्रह्म—कृतः। सपर्यन्न॥ अर्कः। वा। यत्। तुरते। सोमचख्या इति सोम—चख्याः। तत्र। इत्।
 इन्द्रः। दधते। पृथ्वेति पृत्—सु। तुर्याम्॥ वर्षट्। ते। विष्णो। आसः। एति। कृणोमि। तत्।
 मे। जुषस्व। शिपिविष्टेति शिपि—विष्ट। हव्यम् ॥ [६७] ॥ वर्द्धन्तु। त्वा। सुष्टुतय इति सु—
 स्तुतयः। गिरः। मे। यूयम्। पात। स्वस्तिभिरिति स्वस्ति—भिः। सदा। नः॥ प्रेति। तत्। ते।
 अद्य। शिपिविष्टेति शिपि—विष्ट। नाम। अर्यः। शस्सामि। वयुनानि। विद्वान्॥ तम्। त्वा।

गृणा॒मि॒ । त॒वस॑म् । अ॒त॒वी॒यान् । ख॒ष्यन्त॑म् । अ॒स्य । र॒ज॒सः । प॒रा॒के ॥ कि॒म् । इ॒त् । ते । वि॒ष्णो
 इति॑ । प॒रि॒च॒ख्य॒मिति॑ प॒रि—च॒ख्य॑म् । भू॒त् । प्रेति॑ । य॒त् । व॒व॒ख्वे । शि॒पि॒वि॒ष्ट इति॑ शि॒पि—
 वि॒ष्टः । अ॒स्मि ॥ मा । व॒र्षः । अ॒स्मत् । अ॒पेति॑ । गू॒हः । ए॒तत् । य॒त् । अ॒न्य॒रूप॑ इ॒त्यन्य॑—रूपः ।
 स॒मि॒थ इति॑ सं—इ॒थे । ब॒भूथ॑ ॥ [६८] ॥ अ॒ग्ने॑ । दाः । दा॒शु॒षे॑ । र॒यि॒म् । वी॒र॒व॒न्त॒मिति॑ वी॒र—
 व॒न्त॒म् । प॒री॒ण॒स॒मिति॑ प॒रि—न॒स॒म् ॥ शि॒शी॒हि । नः । स॒नू॒म॒त इति॑ स॒नू—म॒तः ॥ दाः । नः ।
 अ॒ग्ने । श॒ति॒नः । दाः । स॒ह॒स्त्रि॒णः । दु॒रः । न । वा॒ज॒म् । श्रु॒त्यै॑ । अ॒पेति॑ । वृ॒धि ॥ प्रा॒ची इति॑ । द्या॒वा—
 पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा—पृ॒थि॒वी । ब्र॒ह्म॒णा । कृ॒धि । सु॒वः । न । शु॒क्र॒म् । उ॒ष॒सः । वी॒ति॑ । दि॒द्यु॒तुः ॥
 अ॒ग्निः । दाः । द्र॒वि॒ण॒म् । वी॒र॒पे॒शा इति॑ वी॒र—पे॒शाः । अ॒ग्निः । ऋ॒षि॑म् । यः । स॒ह॒स्रा॑ । स॒नोति॑ ॥
 अ॒ग्निः । दि॒वि । ह॒व्य॒म् । एति॑ । त॒ता॒न । अ॒ग्नेः । धा॒मा॒नि । वि॒भृ॒तेति॑ वि—भृ॒ता । पु॒रु॒त्रेति॑ पु॒रु—
 त्रा ॥ मा । ६९ (५०) ॥ [६९] ॥ नः । म॒र्द्धीः । एति॑ । तु । भ॒र ॥ घृ॒त॒म् । न । पू॒त॒म् । त॒नूः ।
 अ॒रे॒पाः । शु॒चि॑ । हि॒र॒ण्य॒म् ॥ तत् । ते । रु॒क्मः । न । रो॒च॒त । स्व॒धा॒व इति॑ स्व॒धा—वः ॥ उ॒भे
 इति॑ । सु॒श्च॒न्द्रेति॑ सु—च॒न्द्र । स॒र्पि॒षः । द॒र्वी इति॑ । श्री॒णी॒षे । आ॒स॒नि ॥ उ॒तो इति॑ । नः । उ॒दि॒ति॑ ।
 पु॒पू॒र्याः । उ॒क्थे॑षु । श॒व॒सः । प॒ते । इ॒ष॑म् । स्तो॒तृ॒भ्य इति॑ स्तो॒तृ—भ्यः । एति॑ । भ॒र ॥ वा॒यो इति॑ ।
 श॒त॒म् । ह॒री॒णाम् । यु॒व॒स्व । पो॒ष्या॒णाम् ॥ उ॒त । वा । ते । स॒ह॒स्त्रि॒णः । रथः॑ । एति॑ । या॒तु ।
 पा॒ज॒सा ॥ प्रेति॑ । या॒भिः । ७० (५०) ॥ [७०] ॥ या॒सि । दा॒श्वा॒स॑म् । अ॒च्छ । नि॒यु॒द्भिरिति॑
 नि॒यु॒त—भिः । वा॒यो । इ॒ष्ट्ये॑ । दु॒रो॒ण इति॑ दुः—ओ॒ने ॥ नी॒ति॑ । नः । र॒यि॒म् । सु॒भो॒ज॒स॒मिति॑ सु—
 भो॒ज॒स॒म् । यु॒व । इ॒ह । नी॒ति॑ । वी॒र॒व॒दि॒ति वी॒र—व॒त् । ग॒व्य॑म् । अ॒श्वि॒य॒म् । च । रा॒घः ॥ रे॒वती॑ ।
 नः । स॒ध॒मा॒द् इति॑ स॒ध—मा॒दः । इ॒न्द्रे॑ । स॒न्तु । तु॒वि॒वा॒जा इति॑ तु॒वि—वा॒जाः ॥ ख॒षु॒म॒न्तः ।
 या॒भिः । म॒दे॒म ॥ रे॒वान् । इ॒त् । रे॒व॒तः । स्तो॒ता । स्या॒त् । त्वा॒व॒त इति॑ त्व—व॒तः । म॒घो॒नः ॥
 प्रेति॑ । इ॒त् । उ॒ । ह॒रि॒व इति॑ ह॒रि—वः । श्रु॒त॒स्य ॥ [७१] ॥

(दधानो जिनोषि देभुः प्र हव्यं बभूथ मा याभि श्रुत्वारिश्शच्च)

॥ १२ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

द्वितीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः — पद पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
१२	७१

ॐ